

ELS CRANIS DE SANT PERE DE MONTAGUT

Antònia Díaz-Carvajal, Bibiana Agustí (IN SITU, SCP)

Els recents treballs de restauració i conservació de les façanes de l'església de Sant Pere de Montagut han posat al descobert uns antics forats destinats a la bastida, dos dels quals contenien les restes de quatre blocs cranials humans. Aquests cranis apareixien en norma posterior, és a dir, amb la zona nucal vista, col·locats parells i alineats, essent els que es trobaven a la part més externa dels forats els que presentaven un millor grau de conservació.

La intervenció arqueològica permeté la retirada de les restes i el seu anàlisi antropològic. Els estudis han diagnosticat un sexe probable masculí per a tots els cranis i unes edats de la mort que en tres individus superen els quaranta anys i en el quart els trenta. Patològicament destaca una forta contusió, tot i que amb supervivència, en un dels cranis, a més de dos casos d'artrosi localitzada a la articulació amb la primera vèrtebra cervical.

La localització insòlita d'aquests cranis ens indica que han estat recollits intencionadament d'unes tombes primàries que probablement foren a l'antic cementiri parroquial de l'església de sant Pere. Com ens fa saber Vilar¹, a finals del segle XIX el cementiri parroquial abastava tot el voltant del temple, malgrat que al costat nord (actual plaça de la Joventut) i al davant de la façana principal, ja no s'hi practicaven enterraments. Les reformes urbanístiques del lloc, fetes a començaments del segle XX, suposaren un rebaix de les terres i una afectació de les antigues tombes. Desconeixem el tractament final que se li donà als esquelets afectats, als quals, molt probablement, pertanyien els cranis ara estudiats. En tot cas, creiem que, cronològicament, aquests cranis podrien pertànyer a un moment estimat entre els segles XVII i XVIII, atès que l'execució de les obres urbanístiques afectaren els nivells superiors del cementiri de la sagrera, o sigui els de cronologies més modernes.

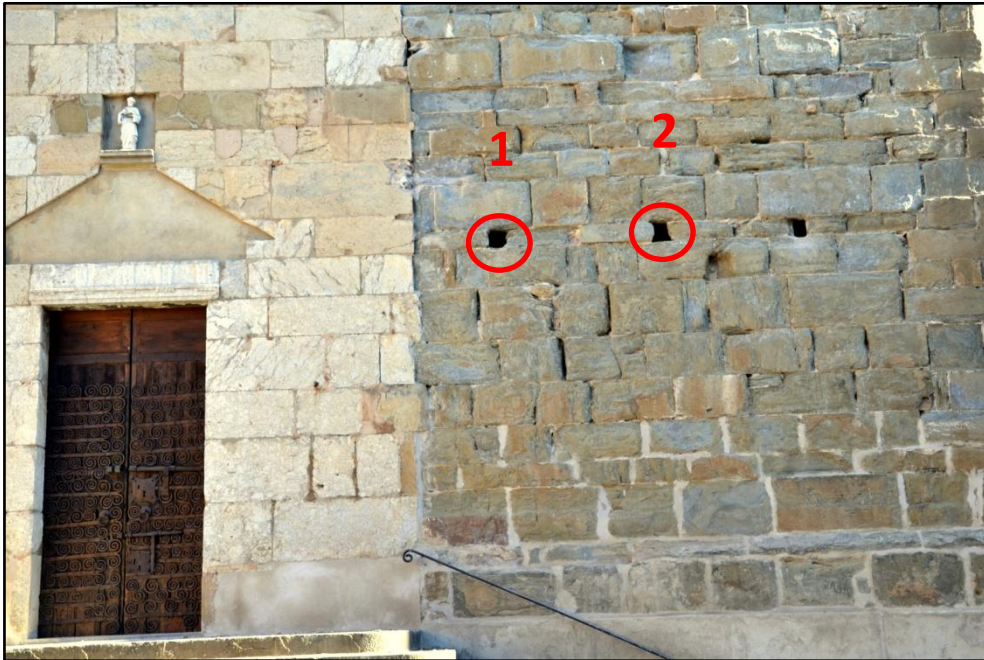
Quant al significat d'aquesta troballa, resulta difícil d'interpretar. Si bé la selecció d'elements cranials per a fer-ne dipòsits de tipus commemoratiu és molt corrent en èpoques prehistòriques², en contextos d'àmbit cristià es tracta d'una pràctica aïllada i de la que no coneixem paral·lels propers. A més, l'observació de les restes cranials no ha obtingut cap tipus de senyal que pogués evidenciar alguna actuació de violència en el moment de la mort, ni tampoc un cop aquesta s'ha produït, com poden ser senyals d'escorxament que algunes vegades es registren en peces de contextos més antics³. Una proposta interpretativa és que es tracti d'una selecció intencional de dipòsits corresponents a personatges rellevants pel municipi o la parròquia, en un format diferent d'aquell més corrent, que en època baix-medieval i moderna diposita aquest tipus de restes en caixetes o urnes fora de l'àrea cementerial.

---

¹ Vilar, J (2013). *Montagut i Oix*. Quaderns de la Revista de Girona. Num. 164. Diputació de Girona

² Mercadal, O.; Agustí, B. (2008). Revisió antropològica dels megàlits de Clarà (Solsonès). A Grup de Prehistòria del Solsonès (ed.): *La prehistòria avui en el pirineu català*. I Col·loqui d'Arqueologia del Pirineu, Odèn.

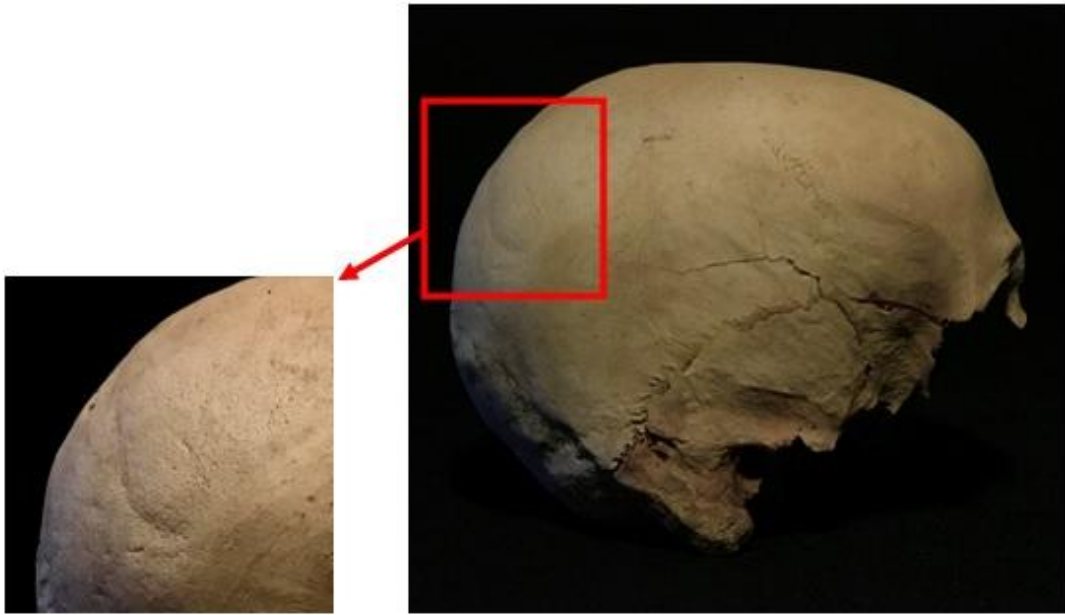
³ Agustí, B. (1999), *Els rituals funeraris entre el Neolític i el Bronze final al Nord-est de Catalunya*. Tesi doctoral, UdG.

Figura 1: el repicat de l'arrebossat posà al descobert uns forats de bastida. Se senyalen els que contenien els cranis

Figura 2: individu 1/1. Norma anterior

Figura 3: individu 1/1. Norma lateral. Se senyala una contusió al parietal dret

Figura 4: individu 2/1. Norma anterior